

Af Børge Sørensen

En bibliotekar kom til byen

Skern¹

Der, midt i halvtredserne, havde byen to hovedfærdselsårer. Bredgade, som gik nord/syd på langs med jernbanen og Østergade, som stak af i en vinkel på hovedgaden og, som navnet siger, gik østpå. Bredgade var på den tid stadig brolagt, en allé med elmetræer i vejkanten. Byens centrum var jernbanestationen med banken overfor og på hjørnet Knud Thorkilds (Nielsen) manufakturhandel (der var dengang knapt tænkt på Peter A.G.). Bag ved Knud Thorkilds og et par andre huse lå mejeriet, og bag ved mejeriet kommunekontoret vis a vis markedspladsen, hvor der var cirkus tre-fire gange om året. Lige ved siden af markedspladsen stod så det nye bibliotek.

Byens andre gader var lagt ud i et sindrigt net af rette vinkler, der var kun et par steder små kringler-

¹ Skern uden »j« var i 1950'erne stadig den officielle stavemåde for byen. Første gang i 60'erne fik dristige borgere og turistmyndigheder godkendt Skjern

de smøger. Byen var ny, en stationsby på den vestjydske længdebane, bygget omkring århundredets trafikteknologiske gennembrud, jernbanen. Ældre folk talte stadig om »jernbanebisserne«, som de havde hørt huserede i deres bedsteforældres tid. Banen skar byen igennem på langs, på den vestlige side var der ikke noget, kun Vestergade. Her boede arbejdsfolkene, banen havde et par funktionærhuse der, og på baneterrænet var der lagt ud til køkkenhaver, som man kunne få hvis man var banemand. Der var mange banemænd, vognopsynsmænd, lokomotivførere, kontrollører, ekspeditører. De udgjorde byens socialdemokratiske minoritet.

Noget egentligt borgerskab kunne man næppe tale om i klassisk forstand. I halvtredserne var der håndværkere og handlende, og selvfølgelig også et par jurister, læger og tandlæger. Den intellektuelle elite lå sydover, på den anden side åen, i Tarm hvor et gesvindt sogneråd engang i tyverne havde fået erobret et gymnasium for næsen af byens sogneråd, der var for lange i spyttet. Nu var det samme sket

med maskinfabrikken, som lå nordover i Lem, den blev senere til Vestas vindmøllefabrikation. En stor sag, der gav mange penge, og stor respekt. Men vindkraft var der nu ingen der tænkte på dengang. Byens to møller blev nedlagt i halvtredserne, i den ene er der nu museum for Gnags.

Det karakteristiske ved byen var troen. Troen på Kristus i mange varianter; de fleste med åndelig arv fra Indre Mission. Syv missionshuse var der, hvor børnene kunne gå i søndagsskole, og en kirke, hvor der om søndagen var strenge prædikener, med hip til forretningsfolkene om ikke alene at forlade sig på materielle goder. Som barn mødte man kristendommen overalt, i skolen, i KFUMs fritidshjem, i FDF - der var sang og fadervor - og børnebiblioteket lå på skolen. Der fik man lov at låne to bøger ad gangen fra tredje klasse, det litterære udbud præget af tidens samfundsmoral. Det eneste sted hvor religionen ikke slog igennem var i sporten, og hos de gule spejdere, hvor de fortabtes børn gik.

Byen var en af de varigst tørlagte områder på vestkysten. Spiritusbevillinger til hotellerne hang ikke på træerne, og i halvtredserne var der stadig restriktioner. På banegårdsrestauranten nød man kun en pilsner i forbindelse med mad, og hvis man var rejsende. De serverede god mad, og en enkelt til Dejbjerg var billig. Byens to andre hoteller serverede, men ikke gerne, med mindre der var bal eller fest. Og Missionshotellet havde en nedskreven vedtægt, som sikrede at der ikke kunne søges bevilling, hvis blot én aktieholder var imod. Og det var der til langt op i tresserne, hvor hotellet gik fallit. Det var også på Missionshotellet byen fejrede sin udnævnelse til købstad i 58 - landets yngste og sidste købstad - det siges at de høje dignitarere fra København fik vinen galt i halsen, da de opdagede at det var æblemost.

Men i anden halvdel af halvtredserne blæste der også andre vinde. Så småt til at begynde med, men de var der. Der blev oprettet en jazzklub, der hentede gode live orkestre til byen en gang om måneden. Der kom nye unge lærere til byens voksende skoler, og politisk blev det diskuteret i en kreds af

yngre mænd at opstille en »ungdomsliste«, det nærmeste man vel kommer til »byvenstre«, før det begreb egentlig var født. Musikken og teatret fik sin spæde opblomstring, og litteraturen fik sin. Der kom en bibliotekar.

Biblioteket

Gimbel blev nærmest skubbet ind i jobbet. Det kom sig sådan, at man i Skern igennem mange år, helt siden slutningen af tyverne, havde haft kordegn L. Petersen som bibliotekar. I små, usle lokaler på Kirkeskolen, havde kordegnen trofast betjent lånerskaren af voksne, mens skolerne havde taget sig af den tilsvarende betjening af børnene. Man kunne selvfølgelig godt som stort barn eller ungt menneske skifte fra børnebiblioteket over til voksenbiblioteket, men det var en proces, som krævede en viljesakt, og den var heller ikke helt nem. Læsning var ikke uden videre værdsat i miljøet. Så bibliotekssagen stod i relation til andre tilsvarende byer rimeligt, men heller ikke mere.

I april måned 1955 blev stillingen som bibliotekar ved Skern Bibliotek opslået, og blandt ansøgerne var Henning Gimbel. Elev fra Vejle, og sammen med 42 andre elever udgæet fra Biblioteksskolen i Odensegade samme år. Overbibliotekar i Vejle var Preben Kierkegaard, som også var formand for Bibliotekarforeningen. Lærere på Biblioteksskolen var embedsmænd fra Bibliotekstilsynet, heriblandt biblioteksdirektør Robert L. Hansen og biblioteksinspektør Erik Allerslev Jensen. Det var Robert L. Hansen, der i brev af 21. april 1955 skrev til biblioteket, for »for en forms skyld at gøre opmærksom på, at sagen om ansættelse af en ledende bibliotekar i henhold til bibliotekslovens §2, stk. 1. a. skal behandles under forhandling med undertegnede enten mundtligt eller skriftligt«. Og det var selvsamme biblioteksdirektør, der allerede dagen efter fik sendt de indkomne ansøgninger. Der var fem. Og bibliotekets bestyrelse udbad sig en mundtlig forhandling senest ugen efter igen, hvor man kunne få råd om hvem man skulle tage til samtale. Og det var biblioteksinspektør E. Allerslev Jensen, som i brev af 28. april lakonisk skrev at han »nu har talt

med hr. Gimbel, der oplyser, at han er kasseret ved sessionen, hvorfor militærspørgsmålet altså ikke bliver noget problem ved hans ansættelse«. Henning Gimbel havde fået sit første job som ledende bibliotekar ved et mellemstort stationsbybibliotek, umiddelbart efter endt uddannelse.

Det var et ganske almindeligt bibliotek han kom til. Som størsteparten af den tids biblioteker var det organiseret som en selvejende institution, hvis vedtægt var godkendt af sognerådet, og stærkt afhængig af det kommunale tilskud, som i sin tur afkastede statstilskud. I bestyrelsen var der overvægt af medlemmer fra Skjern Biblioteksforening, og en minoritet af sognerådsmedlemmer. Bibliotekaren havde den daglige ledelse af biblioteket, og var bestyrelsens sekretær, med pligt til efter formandens anvisning at forberede bestyrelsens møder, herunder bogvalgsmøder. Formelt var det altså brugerne af biblioteket, som havde magten. Reelt var det nok den tilskudsgivende myndighed, sognerådet.

Den anden tilskudsgivende myndighed, staten, havde som sin direkte repræsentant Bibliotekstilsynet. Korrespondancen i Gimbels første år viser, hvor vigtig tilsynet var i gennemførelsen af bibliotekets transformation fra deltid til heltid. Tilsynets direkte repræsentant i regionen var centralbiblioteket. I det her tilfælde Lemvig, som måske ikke underligt, glimrer ved sit åbenbare fravær. Referencerne er til Esbjerg i stedet, hvor daværende overbibliotekar Carl Thomsen, senere Århus og København, havde været med til »at starte biblioteket«. Også de allerfleste interurbanlån, hvis antal under Gimbel steg med himmelfart, var fra centralbiblioteket i Esbjerg. Det senere centralbibliotek blev, efter at Lemvig mistede positionen, Herning.

Var biblioteket organisatorisk et gennemsnitsbibliotek, var det ganske usædvanligt hvad de ydre rammer angik. Da Gimbel kom, var der netop rejst en helt ny biblioteksbygning ved siden af kommunkontoret og overfor den store, græsklædte markedsplads, på en byggegrund skænket af sognerådet, som også havde bekostet byggeriet i forventning

om en tilsvarende forøgelse af det statslige driftstilskud. Byggesummen var lav, omkring 190.000 kr incl. grunden. Til inventar var gået 20.000 kr, og det hele var garneret af et statslån på 60.000 kr.

Arkitekten var Carl Jørgensen fra København; en ganske kendt biblioteksarkitekt, som også i nogle henseender optrådte som bibliotekstilsynets arkitektoniske rådgiver. Sporer man tilsynets hånd bag dette? Måske. I hvert fald var det lykkedes Carl Jørgensen at få efter forholdene, meget store udlånslokaler (100 m² til voksne og 68 m² til børn) ud af bygningen. Udlånslokalet til voksne var, i overensstemmelse med tiden, højloftet med små vinduer under taget, således at der var plads til syv fag træreoler op ad ydervæggene, ligesom gulvfladen var fyldt ud med reoler. Selv om bygningen var ny, gjorde denne mangel på dagslys et noget skummelt indtryk, men det arkitektoniske trick kan ses i ganske mange andre biblioteker fra trediverne og opefter. (Netop på den tid opstod dog en vis faglig diskussion om hensigtsmæssigheden af dagslys og store udstillingsvinduer. Næsten som et praktisk svar på efterkrigstidens krav om frisk åndelig luft og udsyn). Men Carl Jørgensen havde i hvert fald gjort sin skyldighed ved at få så meget reolkapacitet ud af bygningen som muligt. Bygningen er i dag kontor for Skjerns nybyggede bibliotek fra firserne. Vinduerne er udskiftet med almindelige store vinduer.

I bygningens lyse, høje kælder var der gjort plads til et kommende børnebibliotek. Her skulle, hvis tiderne og økonomien var gunstig, det selvstændige Skjern Børnebibliotek have til huse. Men da Gimbel kom i 55 var børnebiblioteksarbejdet stadig i overvejende grad hæftet op på skolerne. Det skulle blive en af hans første store arbejdsopgaver, at løsrive børnebiblioteksarbejdet fra skolernes kvælende, superpædagogiske favntag.

Biblioteksklimaet

Folkebibliotekerne ændrede sig, i takt med samfundsholdningen, på denne tid. Unge nyuddannede bibliotekarer, alle præget af tilsynsfolkernes under-

visning, med fælles værdinormer, strømmede ud på markedet. Værdisættet var sammensat af lige dele faglig, teknisk omhyggelighed og modernisme og åndeligt fritænkeri, tilsat et stænk positiv bevidsthed om den fælles offentlige opgave. Senere kaldte man det pladdersocialisme. Og indoktrinering - men i halvtredserne var det alt for tidligt for det; højkonjunkturen, også den åndelige, varede ved til slutningen af halvfjerdsene. Andre, mere positivt indstillede, ville senere betegne årene som begyndelsen til bibliotekernes guldalder, sammen med folkeskolernes, børnepædagogernes, socialarbejdernes osv. Folkebibliotekerne var, sammen med alle disse andre kategorier af åndelige offentlige tjenere, med til at ændre det danske nærkommunale billede i disse år.

Det foregik naturligvis ikke uden sværds slag, og det som er bevaret for eftertiden er den elegante fleuret fægtning fra Robert Lasalle Hansen eller Erik Allerslev Jensen, som på Danmarks Biblioteksforenings årsmøder som biblioteksdirektører fik sagt ubegribelige ting. Men ingen af de to herrer var naturligvis direkte åndelige fædre til tidsånden, snarere praktiske håndlangere, som deres åndsfæller i bibliotekerne, i skolerne, på pædagogseminarierne og i radioen og enkelte dele af dagspressen. Alligevel, lad os lytte til nogle af de temaer, Robert L. Hansen anslog i disse år for at fornemme pustet fra Gimbel's første bibliotekarår.

Kampen mod den lige gyldige underholdningslitteratur er et fremtrædende tema op gennem halvtredserne, og direktøren tordner mod bibliotekernes, især de smås, indkøb af Korch og Henrik Cavling. Det er ikke blot torden mod bibliotekarerne, også mod bestyrelserne og mod hele det litterære system, som via kolportører, samvittighedsløse udgivere, kvalitetsløse lokale boghandlere og antikvarboghandlere stiller bibliotekerne over for økonomiske fristelser, som får dem til at forveksle kvantitet med kvalitet. Og modsætningen sættes op, den aktuelle, moderne litteratur, her fra 53: »Jeg skal ikke tillægge det nogen generel betydning, at jeg ved et enkelt besøg har hørt en sognerådsformand, der måske for første gang satte sine

ben i biblioteket, beordre bibliotekaren til at brænde bøger af Erling Kristensen, Hans Kirk, Skjoldborg og Åkjær. Men såre hyppigt møder man udtryk for afsky overfor bøger af tidens mest kendte forfattere. De er uartige. Mobergs Udvandrerne er uartig, Leck Fischer er uartig, Tove Ditlevsen er uartig, for ikke at tale om Gunnar Gersov og Lyngby Jepsen«.

Og senere med næsten gammeltestamentlig stemmeføring sagde han: »Men det er ofte umuligt at få biblioteksbestyrelser i de mindre samfund til at forstå, hvor dødsens alvorlige disse forfattere er, hvorledes de af al deres evne tilråber menneskene et advarende Stop! et Se, hvorledes I befinder jer på afgrundens rand, Se til at I ikke falder i!«

Robert L.'s beretninger i disse år er fyldt med apeller som disse. Apeller, som de frelste i menigheden har lyttet til med approberende hjerte, selv om de inderst i deres sjæle har vidst hvor svært det var, og hvor delikat en balance det måtte være på én gang at være den moderne litteraturs forkæmper og samtidig en accepteret del af et samfund. Og de ufrelste i menigheden kom ikke på Danmarks Biblioteksforenings årsmøder. Og vi ser Gimbel for os, da han på bestyrelsesmødet den 28. oktober 1957 sammen med sin bestyrelse skal gennemføre bogvalg efter anmeldelserne i Bogens Verden 1956, nr. 8, samt 1957, nr. 1-6. Det var anmeldelser skrevet af ansvarsfulde bibliotekarkolleger, som Alster, Klingberg-Nielsen, Brams, Iversen, Rossen og Jørgen Claudi fra radioen.

Og hvordan får den nye Gimbel de forhærdede tidselgemytter til at vælge det rigtige blandt Moravia, Maugham, Mann og Makarenko, og en helt ny Højholt, Ørum, Bech Nygård, Ålbæk Jensen og Fischer. Måske går det let, måske nikker de bare fordi de ikke ved bedre, eller måske er der alvorlige litterære diskussioner før hver afgørelse. I hvert fald indikerer antallet af anmeldelser på hvert møde at det i praksis er et suverænt bibliotekarvalg, og at udvælgelsen er kvalitetsmæssig korrekt fordi de »tabubelagte« forfatternavne næppe får plads i Bogens Verden.

Et sidespring. En bestemt titel fra Bogens Verden, nr. 8 i 1956 er bevisligt købt. Forfatteren er Andersen-Rosendal, som med »Smukke måne« glæder sine læsere med sine bekendtskaber blandt østens kvinder, med fotos i sort-hvid. Anmelderen Niels Kaae fra København noterer at »bogen er ikke skrevet for snerper, ej heller for sensationslystne, men den giver i elegant og taktfuld form en række oplysninger om østens kvinder og deres problemer. De udmærkede fotos viser forskellige kvindetyper«. Om de gjorde; en bogopsætter kunne blive stærkt forsinket i opsætningsarbejdet. Forfatteren blev en af grundlæggerne af den i provinsen graserende trafik med påskebiografforestillinger, hvor den alvorlige påskehøjtids kedsomhed kunne afbrydes med seriøse etnologiske studier. Sidespring slut.

Også på anden vis diverterede den unge Gimbel sine læsere med litteratur. Forfatteraftener og foredragsaftener kaldte de interesserede sammen i læsestuen, således den 15. november 56 hvor bibliotekaren bød velkommen til godt 50 tilhørere, som hver betalte 1,50 kr. for efter afsyngelsen af »Nu ringer alle klokker mod sky« at påhøre pastor Jørgen Jensen fra Thorsted læse Martin A. Hansens søns stil om faderen fra samlingen »Tornebusken«. Eller senere, en selvoplevet og ikke tidsfæstet begivenhed, hvor Henning Pade fra radioen (skolelærerne og magistrene derfra hærgede i bibliotekerne i disse år) fortalte om Pär Lagerkvists »Barabas«. Der var flere end 50, og det gjorde indtryk på ubefæstede sjæle.

Biblioteksarbejdet blandt børn havde tilsynets store bevågenhed, og formålet var naturligvis at få et solidt biblioteksarbejde i gang hvilende på de frihedsprincipper, som var nedlagt i det moderne biblioteksarbejde. Taktisk set var det en vanskelig opgave, for skolen sad unægtelig på en hel del af arbejdet. Dels var det nemt for lærerne, de havde børnene i forvejen, dels var der næppe mange beslutningshavere, som ville anfægte skolelærernes åndeligt sunde indgang i børnenes bevidsthed. Den lå i klar forlængelse af den mentale og fysiske disciplin, som trivedes i halvtredsernes folkeskole.

Og den havde ingen jo taget skade af!

Så i den overordnede politik skulle der balanceres, og alligevel stødte man af og til mod kendte interesser, som f.ex. i 1954, hvor Danmarks Lærerforening anklagede bibliotekarerne for at gå på strandhugst i lærernes område. Et kendt og ofte afspillet tema, helt op til i dag. Derfor var biblioteksdirektøren uvant ydmyg overfor lærerstanden i disse år, i offentlige udtalelser var der pæne udglattende ord om »vor fælles opgave« og »børnenes tarv«, men målet tabtes ikke af syne. Børnebibliotekerne skulle vokse, og give grobund for de to næste årtiers boom i udlånstallet, som i stor udstrækning skyldtes børneudlånet. Midlet var de selvstændige børnebiblioteker, som fik særlig store statstilskud, hvis de som ledere ansatte uddannede børnebibliotekarer, de første, støjende specialister i bibliotekarfaget.

Allerede i 1957 lykkedes det Gimbel at overtale bestyrelsen til at flytte børnebiblioteket fra skolerne ned i bibliotekets højloftede kælderlokale, og han ansatte Lis Jørgensen, som den første bibliotekar. Der var kun en ansøger - livet i provinsen kunne være en ensom affære. Som planlagt blomstrede udlånet, der kom efter nogen anstrengelse flere offentlige penge til arbejdet, og på et tidspunkt var tiden moden til - måske under indtryk af at det var svært at få dækket vagterne med to forskellige indgange - at flytte børnebiblioteket op i stueetagen i stedet for læsestuen, som så rykkede ned i kælderen. Det skabte de lokalemæssige forudsætninger for et »enhedsbibliotek«, og gjorde bibliotekets »lay-out« topmoderne med enhedsskranke og enkeltgummistempel. Børnenes overgang fra børnebibliotek til voksenafdeling blev udpræget nemmere og mindre bureaukratisk, og selvfølgelig også mindre kontrollerbar. De første tøvende seksualvejledninger så dagens lys, og den ærbart sensuelle litteratur i voksenafdelingen blev tilgængelig. Og ungerne slæbte stabler af bøger med hjem, og gjorde biblioteket kendt og accepteret i kredse, som aldrig havde hørt eller drømt om biblioteker.

De lokalemæssige ændringer skabte også forudsæt-

ningen for Gimbel's første praktiske teknificering af biblioteksarbejdet. Læsestuen, som nu lå i kælderen kunne af praktiske grunde ikke være under opsyn hele tiden, og for at beskytte håndbogsbestanden, som dog ikke var ophidsende, og tidskriftbestanden, som måske kunne være værd at stjæle, installerede han en kikkert. Opfindelsen beskrives således i en stor jubilæumsartikel ved bibliotekets 100 års jubilæum i 1985 i Skjern Dagblad: »Gimbel var tilsyneladende ikke nogen kedelig eller ideforladt mand. Bemandingen på biblioteket var på det tidspunkt så dårlig, at man ikke altid kunne afse personale til den daværende læsesal i kælderen. Det problem løste Gimbel imidlertid snildt. I stueetagen borede han et hul i den ene bogreol, og ved hjælp af et par monterede bakspejle i kælderloftet kunne man så observere, hvis uvorner unger legede tagfat i stedet for at læse.« Hvem sagde overvågningssamfund?

Kunne bibliotekarer og skolelærere ikke helt enes om, hvem der skulle tage sig af børnenes boglige føde, så kunne man enes når det drejede sig om i fællesskab at tugte de forfattere og bogudgivere, som fyldte børnene med »stene for brød«, som en populær titel om den kulørte litteratur lød. Kampen mod den kulørte litteratur rasede voldsomt på det tidspunkt, og det folkelige oprør mod usædeliggørelsen af ungdommen tog fart. Mens tilsynet og bibliotekarerne nok i begyndelsen af kampagnen kunne være med - hovedsigtet lå jo i forlængelse af kampen mod den fordummende litteratur - så bredte kampagnen sig senere ud og blev til en hæmsko. De bigotte og bornerte træk ved kampagnen trådte tydeligt frem, og anfægtelsen af et andet væsentligt grundtræk i biblioteksideologien, nemlig ytringsfriheden, blev tydelig. Derfor ser man i slutningen af 50'erne ikke så mange referencer til kampen mod den kulørte litteratur, men derimod referencer til forsvar for forfatteres ret til at ytre sig på en kunstnerisk forsvarlig måde uanset hvor kontroversielt emnet end måtte være.

I det hele var situationen, også den internationale, alvorlig for ytringsfriheden. I USA grasserede i kølvandet på maccarthysmen en bevægelse for at

fjerne uamerikansk litteratur fra bibliotekshylderne, og også i store europæiske lande var opinionen, blandt andet under indtryk det amerikanske eksempel, stemt for indgreb. Midt i dette tog IFLA's formand svejtseren P. Bourgeois til orde, for at reintroducere begrebet upartiskhed i bibliotekernes holdning til de bøger, der stilles til rådighed. Tråden blev taget op af Robert L. Hansen på årsmødet i 56, hvor han omtaler danske bibliotekers indkøb af farlige bøger, forstået som ideologiske debatbøger, som diskuterer »farlige« politiske emner. Tilsynets undersøgelse havde vist at bibliotekerne købte dem, men »der er måske ingen grund til at være stolt herover, thi en nærmere undersøgelse viste nemlig dette; der skrives ikke farlige bøger i Danmark. ...og, det er måske symptomatisk for den politiske og åndelige situation i vor tids Danmark«.

Året efter var diskussionen aktualiseret af striden om Mykles ret til at udgive »Sangen om den røde rubin«, og biblioteksdirektøren brugte meget store passager af sin beretning på diplomatisk at forsvare »dristige sexscener i kvalitetslitteratur«. Ingen tvivl om, at bibliotekarfaget her bevægede sig på kanten af hvor langt man kunne presse frisindet. Ikke mindst når man tog i betragtning, at mange af de gæve mænd og kvinder skulle ud at forsvare frisindet i snævre og bigotte moralske cirkler. Gimbel købte rubinen, men så vidt min erindring rækker, var den på »lukket hylde« en række år, kun tilgængelig for de, som ansås for at være ideologisk/moralsk/politisk sikre. I hvert fald kunne der ikke fra forældre og andet godfolk rejses kritik af netop denne bog.

Gimbel måtte, som hundreder af hans kolleger dengang, balancere. Med en biblioteksideologisk ballast, som på mange måde stødte an mod alment accepterede synspunkter af politisk, moralsk og religiøs art, var han sendt vest på som en frisindets pioner. Der var heldigvis mange ligesindede, også i Skjern, men balancen var svær, især for den første. Han klarede den, og baksede møjsommeligt nye tilskud fra kommunen, og fra lokale sponsorer, banker, forretninger, forsikringsselskaber op af jorden. Det blev ikke et rigt bibliotek i hans tid, men øko-

nomisk var det ikke det ringest aflagte. Og på mange måder var han og hans bibliotek en prøveklud eller et symbol på, hvad bibliotekstilsynet ønskede af udvikling i mindre stationsbyer og landkommuner. En ung energisk kvinde eller mand kunne sætte et litterært pionerarbejde i gang på steder hvor man ikke drømte om det. Forudsætningen var at det unge menneske var uddannet, dvs. havde annammet biblioteksideologien og var nogenlunde sikker i de bibliotekstekniske materier. Og den antagelse, som bar hele arbejdet, var at litteraturbehovet og biblioteksbehovet var nøjagtig det samme i landdistrikter som i byerne. Gimbel leverede beviset i Skjern. H.C. Larsen i Niløse-Stenlille. Og mange andre bibliotekarer klarede sig igennem samme dyrebare balancegang i årene efter.

Det er interessant at notere, at Gimbel på mange måder arbejdede i en tradition, som er gangbar i dag. Han måtte opfatte arbejdet som et kald, han måtte arbejde tæt sammen med brugere, som oven i købet kunne ansætte og fyre ham, han måtte vælge bøger, formelt, sammen med brugernes valgte repræsentanter, og han måtte ud af biblioteket for at skaffe supplerende midler. Den kommunale kokon, som blev svøbt om bibliotekerne i løbet af tresserne og halvfjerdserne eksisterede ikke dengang. Og den kommunale kokon er bibliotekerne ved at blive viklet ud af nu igen. Med et helt andet udgangspunkt i dag end for fyrre år siden, men ikke desto mindre, grundvilkårene bliver langsomt de samme.

En ting bliver dog ikke det samme. Nemlig den utrolige centralisme, der lå i bibliotekstilsynets faglige støtte. Gimbel har selv, i sin senere karriere som det jyske tilsyn, gjort op med centralismen ved rigtigt at opfatte de lokale bibliotekers snitflade som rettet udelukkende mod deres egen kommune. Ikke alene har han gjort det ved åndeligt i løbet af 80'erne at distancere sig fra tilsynet, i praksis har han gjort det ved virkningsfuldt at distancere sig fra det biblioteksindustrielle kompleks, godt hjulpet af den teknologiske udvikling.

Men her da han forlader Skjern i 1961 har han endnu et tiår tilgode i tilsynsvuggen. Som bibliotekar og sekretær i Danmarks Biblioteksforenings rationaliseringskomite har han tilgode det som skabte hans faglige navn i 1964: Den grønne rationaliseringsbetænkning, som gav startskuddet til den mest centraliserede udvikling i danske folkebiblioteker. Men det er en anden historie.

